

Evropa a I. světová válka

Příčiny a ekonomické aspekty konfliktu
z let 1914-1918

Obsah přednášky

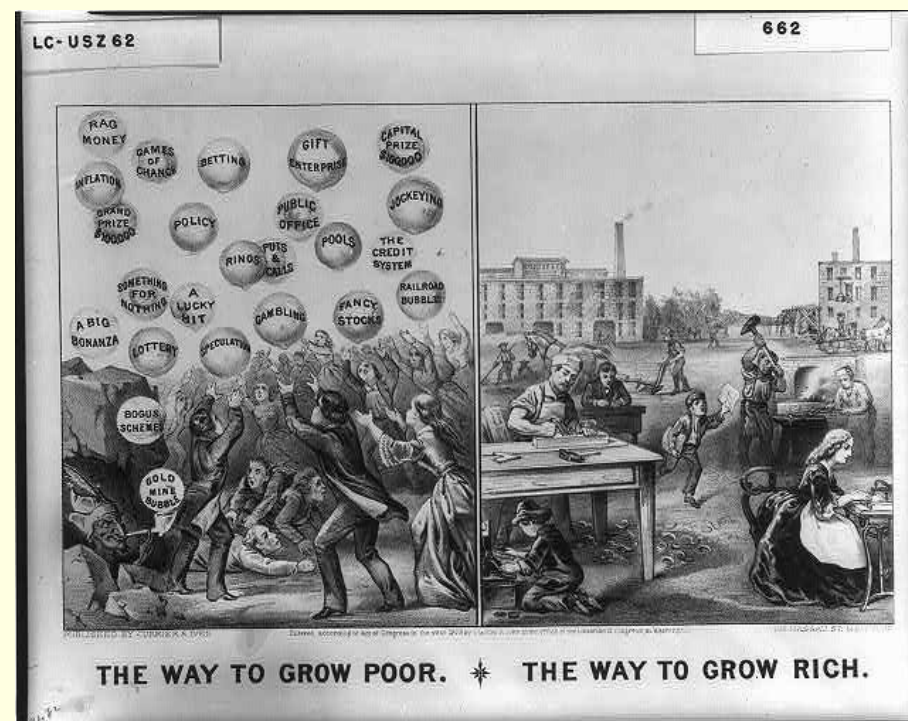
- Vývoj evropské ekonomiky na přelomu 19. a 20. století
- Cesta k I. světové válce
- Její ekonomické aspekty a výsledky

Situace v druhé polovině 19. století

- Rozvíjela se **další fáze industrializace** (nové technologie a nové zdroje energie)
- Nové technologie se prosazovaly i v dopravě
- Postupně se zformovala **světová ekonomika** (zahrnovala zavedení světových cen, rozšíření hospodářského cyklu, rozšíření mezinárodního pohybu kapitálu a osob, zformování světového trhu služeb).

1873 – první moderní hospodářská krize

- Následovala po předchozím masivním zakládání nových podniků a bank.
- V roce 1873 po krachu vídeňské burzy vypukla tzv. „Velká krize“, která se postupně rozšířila do dalších zemí.
- Jejím důsledkem byl odklon od liberální hospodářské politiky.

Britské impérium

- Výjimečnost jeho ekonomiky byla dána také vysokou úrovní finančních institucí a snadnou dostupností kapitálu.
- Pokračovala britská koloniální a obchodní expanze

Německo

- Bylo sjednoceno v roce 1871 po vítězství nad Francií (díky politice pruského kancléře Otty von Bismarcka)

- V Německém císařství se začaly rychle rozvíjet nové technologie a byly přijaty i moderní sociální reformy

USA

- Vítězství Severu občanské válce (1861-1865) umožnilo překonat vnitřní nejednotnost a urychlit hospodářský rozvoj.
- K němu přispěly i další faktory (dostatek kapitálu, surovinové zdroje, geografické předpoklady, imigrace).

Rusko

- Za vyspělými zeměmi výrazně zaostávalo – industrializace se zde začala prosazovat později.
- Nevolnictví zde bylo zrušeno až na začátku 60. let 19. století.
- **Hlavním hospodářským odvětvím bylo zemědělství.**
- Problémy Ruska prohloubila porážka ve válce s Japonskem a revoluce z roku 1905.

Zájmy jednotlivých zemí

- **Německo** - usilovalo o dosažení pozice koloniální velmoci a o získání vlivu na Balkáně i na Blízkém Východě
- **Rakousko-Uhersko** - vidělo v expanzivní politice cestu z vnitřní krize a příležitost k obsazení dalšího území na Balkáně
- **Francie a Velká Británie** – bránily své mocenské postavení zvláště proti německým ambicím
- **Rusko** - chtělo ovládnout úžiny spojující Černé a Středozemní moře, dále usilovalo o vytlačení Rakouska a Německa z Ukrajiny a polských území.

Napětí v mezinárodních vztazích

- Na přelomu 19. a 20. století se zformovaly dva bloky s odlišnými zájmy:
- **Trojspolek** (Německo, Rakousko-Uhersko, Itálie)
- **Trojdhoda** (Velká Británie, Francie, Rusko)

Balkán

- Už v průběhu 19. století řada zemí jihovýchodní Evropy využila mocenského úpadku Osmanské říše a dosáhla samostatnosti.
- V roce 1908 habsburská monarchie anektovala Bosnu a Hercegovinu.
- Pozici Osmanské říše dále oslabil porážka v tzv. balkánské válce (1912).

Počátky I. světové války

- **28. 6. 1914** byl v Sarajevu zavražděn rakouský následník Ferdinand d'Este.
- Rakousko obvinilo z podílu na atentátu Srbsko a po ultimátu mu 28.7. 1914 vyhlásilo válku

Key

- Neutral Powers
- Central Powers
- Allied Powers

EUROPE, 1914

SCALE OF KILOMETERS
0 100 200 300 400 500

SCALE OF MILES
0 100 200 300 400 500

Copyright © 2004 by The National Geographic Society

Ekonomické dopady

- Většina válčících zemí navíc opustila zlatý standard. Válčící země se snažily získat potřebné finance velkými půjčkami a ve větší míře tiskly peníze, což vedlo k inflaci a zvýšení cen.
- Došlo k rozmachu státního intervencionismu (stát usměrňoval výrobu i odbyt zboží, získal výsadní právo na výkup zemědělských produktů, přiděloval suroviny, pracovní síly).

Důsledky „Velké války“ (1914-1918)

Válka si vyžádala na 10 miliónů obětí, další desítky milióny zemřely v důsledku hladu a nemocí (např. „španělská chřipka“)

Nejhůře byla válkou postižena území v severní Francii, Belgii, severovýchodní Itálii a místa bojů ve východní Evropě

Výsledky války – vítězství Dohody

Shrnutí

- V druhé polovině 19. století se rozvíjela další fáze industrializace a zformovala se světová ekonomika.
- Na přelomu 19. a 20. století došlo k vytvoření dvou protichůdných bloků s odlišnými politickými a ekonomickými zájmy.
- Válka ochromila světové hospodářství, přinesla pokles průmyslové výroby a zabrzdila ekonomický růst. Výraznou změnou se stal **nárůst státních zásahů do ekonomiky.**